

جلالی موسوی، دکتر شایگان، مهندس احمد زیدک شیرازی، دکتر حسین فاطمی، مهندس رضوی در میتینگ ۲۵ مرداد ۱۳۳۲

متن سخنرانی های سعید فاطمی، کریم پور شیرازی،

عرض ۲۶ دقیقه شکست خورده بودند توانستند به فاصله سه روز با سازماندهی مجدد اقدام نهایی را در روز ۲۸ مرداد به انجام برسانند. به راستی در طی سه روز چه اتفاقی رخ داد که نهضت ملی ملت ایران به چنان سرنوشتی دچار شد. تعمق در اظهارات سخنرانان و گزارش رادیو نشان می‌دهد که کودتاگران در میان نیروهای نظامی جایگاهی نداشتند، مردم نیز با شور و اشتیاق خواهان ادامه نهضت و سرکوب توطئه‌گران بودند. با این اوصاف انفعال دولت در مقابل توطئه‌ها چه توجیهی می‌توانست داشته باشد؟ چرا هیچ اقدامی از سوی دولت برای فراخواندن ملت به مقاومت و مقابله با کودتاگران صورت نگرفت؟ برای آشنایی بیشتر با فضای پرتلاطم آن روزها سخنرانی برخی از شخصیت‌های آن دوره را با هم مرور می‌کنیم.

بیانات گوینده رادیو (مجید مشهور) مربوط به میتینگ ۲۵ مرداد

از روی فیلم ضبط صدای رادیو تهران

اینجا محل تجمع سرسخت‌ترین آبدیده‌ترین و رزمنده‌ترین مردم قهرمانی است که آزادانه علیه امپریالیسم مبتذل و لجام گسیخته به پیکار برخاسته‌اند. هم‌میهنان بنابر خوابیکه تعبیر نشد قرار بود دیشب عده قلیلی از هنر نمایان چادریوش سوم شهریور به رهبری که به فساد و ارتجاع به ملت ایران به میهن گرامی ما و به نهضت مقدس ملی ما مسلحانه شبیخون بزنند و تا سپیده دم کار او را یک سره سازند این استراتژها و این تاکتیکسین‌های سراسر نبوغ تصور می‌کردند که با چند مسلسل و زره‌پوش می‌توان به جنگ ملتی رفت آنها تصور می‌کردند که در این اقدام ضد ملی خیانت‌آمیز در این جنایت تجاوز بناموس همه افسران و افراد با آنها همدستان و همراه‌اند اما هنوز پاسی از نیمه شب نگذشته بود که افسران جوان شرافتمند درجه داران و افراد غیور با شهامت آنها را خلع سلاح کردند و بروز سیاه نشانیدند قرار بود امروز نه فقط بهارستان خروشان بلکه سراسر خیابانها و میدانهای پایتخت و شهرستانها بگورستان خاموشی مبدل شود قرار بود امروز میدانها و خیابانها از نعش جوانان برومند ما انباشته شود اما طلوع آفتاب روز ۲۵ مرداد روی این خفاشان خون آشام و اربابان داخلی و خارجی آنها را سیاه و مقتضح کرد و اکنون به جای آن صحنه‌های فجیع میدان بهارستان و خیابانهای اطراف آن مانند دریای خروشان از کارگران دهقانان زحمتکش دانشجوین بازرگانان و پیشه‌وران و خلاصه پیرو جوان پایتخت این سربازان از جان گذشته و میهن دوست موج می‌زند قرار بود ارتجاع آن چنان انتقام خونین از آزادی و آزادیخواهان بگیرد که به خیال خود سالها از این خطر جانفرسا نجات یابد و ملل ضد استعمار شرق را بترساند بیهوده نیست که مردم تهران این چنین بی‌سابقه خشمگین و غضبناک‌اند این خشم آتشین نشان می‌دهد که تاچه اندازه ملت ما خطر استیلای سیاه امپریالیسم را درک کرده‌اند آنها به خوبی پی برده‌اند که اگر استعمار فرتوت دیگر بار بر میهن ما تسلط یابد چگونه بی‌محبا بمال و جان و ناموس ما تجاوز خواهد کرد این خشم بی‌نظیر و مقدس نشانه درک صحیح این واقعیات است این طوفان غضب ملت بدون شک هرگونه چکمه و شمشیری را که علیه نهضت ما به حرکت درآید خورد خواهد کرد امروز روز ۲۵ مرداد ماه ۱۳۳۲ روز یکسره کردن کار خائنین به نهضت ملی است امروز روز صدور فرمان قطع ملت ایران علیه وطن‌فروشان است امروز روز شکست کودتا روز پاک کردن صحنه میهن از وجود مرتجعین و عمال امپریالیسم است امروز فراکسیون نهضت ملی می‌خواهد اسرار کودتای دیشب را با ملت ایران در میان بگذارد شنوندگان عزیز شعارهایی که در مقابل ما و در میان جمعیت افراشته شده است همگی از خواست عمومی و مشترک مردم در راه

ادامه نهضت ضد استعماری ما حکایت می‌کند همه مشترکاً خواستارند که مسببین کودتا و خائنین نهضت بطور قطعی و فوری مجازات شوند شعارهاییکه در مقابل ما است چند تاءثیراتی که ما می‌بینیم از این قرار است (دربار ضد ملی باید برچیده شود) این شعار را در روی پارچه که نیروی سوم ذیل آن نوشته شده است می‌توان دید توطئه‌کنندگان کودتا باید بیدرنگ اعدام شوند مرگ بر بانیان کودتای ضد ملی مخالفت با خواست ملت ایران بجز گلوله ثمری نخواهد داشت ملت تا آخرین نفر و تا آخرین نفس از مصدق قهرمان پشتیبانی می‌کنند آقای دکتر فاطمی وزیر امور خارجه در بالکون ظاهر شدند و این جمعیت نسبت به ایشان ابراز احساسات می‌کنند. اینک یار با وفای مصدق سعید فاطمی یک دقیقه با شما سخن می‌گوید.

سخنرانی سعید فاطمی

هموطنان - هموطنان قرار بود - قرار بود - ساعت ۵ صبح

امروز دکتر مصدق دکتر فاطمی و سرتیپ ریاحی را در عشرت آباد اعدام کنند. اما بیداری مردم رشید پایتخت افسران شرافتمند و از جان گذشته شما افسرانیکه به نهضت ملی ما تکیه کرده‌اند این نقشه خائنه درهم شکست. مردم فراموش نکنید که روز ۹ اسفند ما شما را بیدار کردیم و از تحریکات دستهای خون آلود دربار با شما سخن گفتیم مردم دربار یکبار دیگر نشان داد که تکیه‌گاه بیگانگان است. یکبار دیگر - اعلیحضرت محمدرضاشاه نشان داد که به نهضت (مردم مرده باد) که به نهضت مقدس ملت ایران احترام نمی‌گذارد مردم اشتباه نکنید بیدار باشید. بیدار باشید دست خون آلود دربار نهضت مقدس ما را تهدید می‌کند اما این خوابهای خرگوشی این خوابهای جنایتکاران خون آشام این دربار ننگین (مردم مرده باد) هرگز تعبیر نخواهد شد زنده باد. زنده و پاینده باد شما فقط شما مردم پایتخت سربازان از جان گذشته دکتر مصدق.

گوینده رادیو: (درد به مهندس حسینی یار باوفای مصدق - درود به دکتر شایگان فرزند برومند وطن و یار باوفای مصدق) سعید فاطمی: نشان داد که مردم شهرستانها نیز به همراهی شما دنبال مصدق ایستاده‌اند مردم تا آخرین نفر و تا آخرین نفس دنبال مصدق برای پیروزی ملت ایران ننگ بدست خون آلود دربار ننگ (دکتر مصدق باید قاتلین ۳۰ تیر را تسلیم چوبه‌دار کند زندانیان دیشب مهندس زیرک زاده و دکتر حسین فاطمی در میدان بهارستان حاضر می‌شوند درود به نمایندگان

رشید ملت درود به سربازان گمنام نهضت ملی هموطنان زندانیان دیشب امروز با شما سخن می‌گویند.)
سخنرانی آقای دکتر سعید فاطمی سر دبیر باختر امروز پایان یافت.

گوینده رادیو: و اینک ابراز احساسات جمعیت به مناسبت ظهور آقایان اعضای فراکسیون نهضت ملی در بالکن است (مردم مصدق پیروز است) قاتلین و توطئه‌گران کودتاجیان باید هرچه زودتر تسلیم چوپدار شوند. درود به افسران جوان و شرافتمندی که دیشب به کودتاجیها را سوار کردند. درود به درجه‌داران و افسرانی که دیشب به یاری مصدق استعمارشکن شتافتند. ننگ بر چکمه‌پوشانی که شرافت سربازی خود را لکه‌دار کردند ما می‌خواهیم با تمام قوا برای همیشه عوامل فساد یعنی دربار پایگاه استعمار از بین برود اتحاد آیزنهاور و چرچیل دیگر نمی‌تواند ملت ایران را چون دانه تسبیح به زنجیر بکشد. نهضت کنونی یک نهضت اصلاح‌طلبانه نیست بلکه صددرصد یک نهضت انقلابی است و آثار آن در همه مظاهر ملت ایران پدیدار خواهد شد ملت ایران امروز می‌گوید نه دربار و نه مجلس این ملت ایران است که باید حاکم بر مقدرات خود باشد ما به مجلسی احترام می‌گذاریم که خواسته ما را منعکس کند ما مجلسی می‌خواهیم که برگزیدگان ما در آنجا باشند مجلس پایگاه ارتجاع نیست باید مجلسی که پایگاه ارتجاع است منحل شود باید کسانی که به این نهضت ملی خیانت می‌کنند تسلیم چوپدار شوند ما از مصدق استعمارشکن رهبر انقلاب شرق می‌خواهیم که کودتاجیها را هر چه زودتر تسلیم چوپدار کند.

نطق کریم پور شیرازی

ما بنام روزنامه‌نگاران طرفدار نهضت بنام هیئت تحریریه روزنامه شورش از اولین شماره خود درود به احساسات گرم و آتشین شما روزنامه شورش این افتخار را دارد که از اولین شماره خود قهرمانانه و مردانه با این دربار بیگانه و بیگانه پرست مبارزه کرد ما از روز اول تشخیص داده‌ایم که دربار ایران تنها سد بیگانه و تنها راه مسدود کننده مبارزه‌های قهرمانانه ملت ایران است.
(مردم صحیح است)

مادریان را برای این کوبیدیم برای این به زندان افتادیم برای این در راه شما و نقشه‌های مصدق و نهضت ملی پیش رفتیم که دانستیم تا دربار هست اجانب در ایران دخالت می‌کند.
(مردم صحیح است)

ولی خوشبختانه با نیروی شما با قدرت شما با پشتکاری شما با مردانگی و بیداری شما دربار رفت این کانون فساد برچیده شد شاه مانند پدر جنایتکار خود فرار کرد.
(مردم مصدق پیروز است)

یکبار دیگر ملت پیروز شد امروز در میدان بهارستان به دنیا ثابت می‌شود مصدق برگزیده ملت است چون مصدق از ملت الهام می‌گرفت بدین لحاظ پیروز می‌شد درود به مصدق شخصیتی که مافوق اغراض شخصی کام برמידارد هموطن هم‌اکنون نمایندگان رشید ملت زندانیان دیشب با شما سخن می‌گویند.
درود به مصدق درود به یاران باوفای مصدق.
(مردم مصدق پیروز است)

عمال اجنبی بدانند که با دید و باز دیده‌های محرمانه و تصمیماتی که در ماوراء بحار برای ملت ایران می‌خواهند بگیرند خواب و خیالی بیش نیست زیرا دشمن سرسخت هرچه بیشتر فشار آورد ما در این ره پافشاری بیشتر خواهیم کرد امریکا انگلیس بدانند که خوابهای طلائی آنها با بیداری ملت ایران هرگز تعبیر نخواهد شد. دیگ وحدت ایران باید برای ایرانی بجوشد. (مردم صحیح است) حالا آقای محمود

ماینان مسئول کمیته ادامه نهضت ملی خیابان ایران برنامه میتینگ را اعلام می‌کند.

گزارش برنامه کودتای دیشب کودتای دیشب ابتدا بوسیله آقای جلالی موسوی نماینده سابق مجلس - شورای ملی و عضو فراکسیون نهضت ملی.

آقای جلالی موسوی نماینده سابق مجلس شورای ملی پشت میکروفن قرار گرفتند.

نطق جلالی موسوی

هموطنان عزیزالمنت لله که از این شعبده جستمیز هر زر رشته تزویر گستیم - گرزآنکه ملامت گرما شپرد گرکرد ماکوه صفت بر سرآن شیرنشستیم در نیمه شب گذشته دشمنان پلید ملت ایران خواستند با یک توطئه خائنه نهضت مقدس ملی ما را از ادامه راه موفقیت‌آمیز خود بازدارند و بدین منظور چند تن از رهبران نهضت را توقیف و بیازدستگاه فرستادند و نیز سربازان مسلح را بدرخانه پیشوای ملت ایران جناب آقای دکتر محمد مصدق (احساسات مردم مصدق پیروز است)

کشانند هم‌میهنان شریف؛ می‌خواستند با کمال وقاحت پدر پیر ملت ایران را که ۵۰ سال مبارزات سنگین سیاسی را از راه وطن در راه وطن پشت سرگذاشته و از میان طوفان حوادث همیشه پاکدامن و سرفراز بیرون آمده بازداشت کنند که به دست دژخیمان بسپارند می‌خواستند اعضای فراکسیون سابق نهضت ملی را دستگیر و انتقام انجام وظیفه و حمایت از منویات ملت را از آنها بکشند می‌خواستند وطن‌خواهان را نیز به زنجیر به زندان سپرده و استبداد سیاه و حکومت خفقان گذشته را تجدید کنند خلاصه می‌خواستند بساط چپاول و تکاؤل شرکت سابق نفت را برقرار سازند ولی خدا نخواست به هوشیاری و پاسداری ملت رشید ایران از نهضت مقدس و بیداری دولت ملی نقشه‌های پلیدشان را نقش بر آب کرد آنها رسوا شدند در حالی که نهضت ملی در حالی که نهضت ملت ایران با تمام عظمت و در حین موفقیت براه خود ادامه می‌دهد هم‌میهنان آنها در نقشه‌های سیاه و در حساب خود همه چیز را منظور داشته بودند ولی گویا نمی‌دانستند که خارج از اطاقهای در بسته و مخفی‌گاههای توطئه‌گران و کودتاجیان ملتی مصمم و از خود گذشته به پاسبانی محصول خون فرزندان عزیز و شهیدان گرامی خود بیدار نشسته است فکر نمی‌کردند دکتر مصدق.

(مردم زنده باد با احساسات شدید مصدق پیروز است)

فکر نمی‌کردند دکتر مصدق به چنین مردمی تکیه زده و از منبع سیاسی و لایزال قدرتشان حمایت می‌شود بیچارگی آنها در این است که نمی‌خواهند بدانند نمی‌توان با مردمی که در زیر تمام فشارها زندگی شرافتمندانه را به مذلت ترجیح می‌دهند ستیزه کرد نمی‌خواستند بدانند که این اعمال نفرت انگیز فقط گورنابودی خود آنها را می‌کند نمی‌خواستند بدانند که در قرن ۲۰ زندگی می‌کنند و در این قرن اگر پایه‌های قدرت و حکومت بر دوش مردم استوار نباشد در پرتو سرنیزه‌های براق پایدار نخواهد بود در حالی که نهضت ملی ما در حدود اکثریت قریب به اتفاق نظامیان ایران ریشه دوانده.

(مردم مصدق پیروز است)

و هیچ‌گاه آنها هم گامی و همراهی خود را با ملت فراموش نمی‌کنند فکر کودتا بسیار نپخته و خام است و خیانت چند نفر منحرف و خاطی را نباید به حساب افسران و سربازان نجیب ایران گذاشت آنها که بارها نیروی خود را در جنگ با ملت آزموده‌اند و بارها شکست خورده‌اند نمی‌خواهند بدانند ملتی که پیش از دو میلیون نفر آن اعتماد خود را به دکتر مصدق در هنگام رفتاردوم ابراز می‌نمایند امکان کودتا را تا آخرین درجه خود تنزل خواهد داد امکان کودتا در ایران آن روز وجود داشت

که ملت ایران پرچمدار مبارزه شرق شناخته نشده بود هموطنان فراکسیون سابق نهضت ملی لازم دید در این دقایق بحرانی و لحظات حساس مثل همیشه ملت ایران را در جریان حوادث بگذارد و به اهمیت موقع یادآور شود دکتر مصدق و رهبران نهضت ملی فقط به شما تکیه دارند و با اعمال به ایمان و نیروی عظیم شما به استقبال حوادث بزرگ می‌روند و به توفیق خداوند براین دسایس غلبه خواهند کرد
(احساسات مردم مصدق پیروز است)

ولی حالا که می‌بینید دشمن حيله‌گر بیکار نیست و از هر زمان به نحوی به استقلال و آزادی ما سوءقصد می‌نماید باید بیدارتر از همیشه و با کمال هوشیاری مراقب و مواظب اوضاع باشیم و بدانیم هیچ‌گاه عدالت اجتماعی و استقلال ملی بدون فداکاری بدست نیامده است. مردم شریف ایران به حول و قوه الهی نگذاشتیم و نخواهیم گذاشت وطن ما بیکار دیگر مبدل به گورستان گردد و حیات و حیثیت و موارثت ملی و مذهبی ما دستخوش ناپاکان و بیگانگان شود امروز ما بدین اعلام می‌کنیم که آنقدر بر سر مبارزه خود خواهیم ایستاد و نبرد خواهیم کرد که آوازه پای مردم و استقامت ما و استقلال و شرافت ایران چون ستاره بر پیشانی روزگار و تاریخ جهان بدرخشد ما به مردم جهان اعلام می‌کنیم که استعمارگران بادست مزدوران و دست‌نشانندگان می‌خواستند علی‌رغم اصول منشور ملل متفق حکومت سیاه دیکتاتوری درست کنند.

(احساسات مردم مصدق پیروز است)

ما بشریت ملل آزاد مخصوصاً ملل اروپا که از شراره‌های جنگ دوبار خرمن هستی‌شان سوخته است و فریاد سوگواران و عزاداران شان هنوز فضای اروپا را پر کرده است خاطر نشان می‌سازیم که نهضت اصیل ملی ما مستقل و فقط ناشی از

حس استقلال‌طلبی ملت ایران است و توطئه علیه نهضت ملی ایران اخلاص در سلامت و صلح جهانی تلقی خواهد شد هم میهنان عزیز این روزها از آن لحظات تاریخی می‌تواند باشد که گاه در سرنوشت و زندگی ملل پیدا می‌شود که ممکن است آغاز فصل جدید حیات اجتماعی باشد سعی کنید همانطور که امواج حوادث را از سرگذرانده‌ایم از روی دسایس گوناگون توطئه‌ای رنگارنگ گذشته‌ایم خود را شایسته و لایق و لایق وراثت افتخارات کهن نشان بدهیم یقیناً این نهضت مقدس که انفاس قدسی اولیای دین و خون شهیدان راه حق و عدالت وسیله پیروزی آن است از میان توطئه‌ها راه خود را به سوی موفقیت خواهد کشید و ننگ و رسوایی نصیب کسانی خواهد شد که بقصد کارشکنی در راه نهضت ملی سنگ‌اندازی می‌کنند از خداوند بزرگ می‌خواهیم که ملت را موفق و دشمنان ایران را روسیاه گرداند.

(احساسات مردم) سخنرانی آقای جلال موسوی نماینده فراکسیون سابق نهضت ملی پایان یافت.

(مردم مصدق پیروز است زنده باد دکتر محمد مصدق)

نطق دکتر شایگان

بسم الله الرحمن الرحيم. پس از عرض سلام و تعظیم به هموطنان عزیز گرامی. پس از عرض سلام به مردم رشید تهران برادران عزیز امروز یکی از روزهای بزرگ تاریخی نهضت ملی ایران است (مردم صحیح است) بایستی همگی هوشیار باشیم و به عرایض ما توجه فرمائید در روزهای بحرانی و سخت آنچه ملت ایران را نگه می‌دارد هوشیاری و بیداری و توجه به نظم و امنیت و عمومی که از طرف افراد ملت ابراز می‌شود امروز پیش از هر چیز این توجه را از شما خواستاریم. پس از عرض این مقدمه چند کلمه از تاریخ نهضت ملی ایران به عرض شما می‌رسانم و وقایع را به اتفاقاتی که در ظرف دیشب و امروز انجام گرفته خاتمه می‌دهم برادران گرامی یکی از اصول مسلمة حقوق بین‌الملل عمومی این است که هر ملتی حق دارد هر یک از صنایع خود را ملی کند یعنی اختیار آن صنعت را از دست افراد بگیرد و بدست دولتی که نماینده ملت است بدهد. (مردم صحیح است) این کار علاوه بر اینکه قرن‌ها سابقه تاریخی دارد امروز هم در غالب کشورهای ملل و حقوق بین‌الملل تکرار شده و علاوه بر این اصل از اصولی نیست که فقط در کتب آن را بخوانید بلکه از اصولی است که همه ملل عالم به او عمل کرده‌اند منجمله رقیب سرسخت ستمکار ما دولت انگلستان (مردم مرده باد) خود این دولت در ظرف چند سال اخیر بسیاری از صنایع خود را ملی کرد صنایع ذغال - صنایع حمل و نقل - صنایع آهن و فولاد و بسیاری از صنایع دیگر با این ترتیب ملت ایران هم مثل سایر ملل حق داشت که ولو اینکه شرکت نفت ایران و انگلیس مفید هم بود حق داشت که این صنعت را ملی کند (مردم صحیح است) تا چه رسد به اینکه دولت انگلیس به وسیله این شرکت بر تمام شئون ملی ما مسلط شده بود شرح این مطلب را در این جا زاید می‌دانم به طوری توسط این شرکت غاصب در رگ و ریشه این ملت دست داشتند که هیچ امر بالنسبه مهمی چه تأثیری در زندگانی مردم داشته باشد بدون اجازه آنها نمی‌گذشت بنابراین حق بود که چنین شرکتی را بهرنحو هست از میان بردارند این شرکت علاوه بر اینکه ثروت ملی ما را غصب می‌کرد و در مقابل میلیاردها استفاده چیزی به ما نمی‌داد در کارهای عمومی ما هم اخلال می‌کرد ترویج فساد اخلاق می‌کرد ترویج جاسوسی میکرد ترویج فحشا می‌کرد ترویج مسکرات می‌کرد ترویج افیون و تریاک میکرد برای اینکه با تمام این وسائل فساد بتواند ملت ایران را نابود و یا لاقال بی‌اثر کند (مردم مرده باد) برای رفع این مصیبت عظمی ملت ایران قیام کرد و بحمدالله با همت مردانه شما کاری که در مخیله احدی خطور نمی‌کرد عملی شد شرکت غاصب نفت از ایران بیرون شد متعاقب آن کنسولگریها و سفارت انگلیس را از ایران برچیدند متعاقب آن سایر ایادی او را قطع کردند در این مبارزه عظیم البته آنها ساکت نمی‌نشستند و با همان حربه که ما داشتیم یعنی ملت ایران میل داشتند که وضع را بطریق سابق و شکل سابق بوضع سابق برگردانند شما بحمدالله چنان هوشیار شده‌اید که هرچه در باب این مبارزه و سرسختی دشمنان ملت ایران و بیگانگان صحبت بکنند تحصیل حاصل است و بر معرفت شما چیزی نمی‌افزاید دیده‌اید چه گربه رقصانی‌ها که کردند دیده‌اید که کار را به آنجا کشانیدند که عده از مردم مستضعف را که ابتدا در صف مبارزین بودند بخود همراه کردند بهانه‌های بی‌معنی گرفتند و هر قدر می‌توانستند در کار دولت ملی اخلال کردند برای جلوگیری از این کارها دکتر مصدق. (مردم زنده باد - مصدق پیروز است) به همراهی شما

مردم جوانمرد این مملکت موفق شد که موانع را یکی یکی از میان بردارد چیزی که به نظر اجانب بسیار آسان می‌آمد این که از وضع قوای دولتی که از وضع قوای مشروطیت بر علیه مشروطیت و علیه نهضت ملی استفاده کنند از دیرزمانی نمایندگان شما افراد نهضت ملی و بخصوص شخص دکتر مصدق به این مطلب پی برده بود (مصدق پیرواست) او می‌دانست که بیگانگان بهر جا متشبث می‌شوند و به خصوص به مقاماتی که احتمال دارد ملت ایران به آن مقامات احترام می‌کند دست دراز خواهند کرد به آن مقامات متوسل می‌شوند آن مقامات را تحت تأثیر قرار می‌دهند و به وسیله آن مقامات نطفه نهضت ملی را در این مملکت می‌کشند آنها سعی کردند که دربار را در مقابل نهضت ملی علم کنند (دکتر مصدق و نمایندگان نهضت ملی مردم). (مردم مصدق پیروز است) نهضت ملی آنچه در قوه داشتند به فعل آوردند تا این اشتباه را رفع کنند و از این خطری که ممکن بود متوجه ملت ایران شود جلوگیری کنند و نگذراند دربار در مقابل نهضت ملی ایران قرار بگیرد سیاست دکتر مصدق این بود که شاه مشروطه در چهار دیوار قانون اساسی محدود باشد (مردم صحیح است) و دخالتی در کارهای مملکت نکند چرا برای خاطر اینکه دخالت شاه در امور مملکت وضع مشروطیت را مختل می‌کرد و نه تنها به مشروطیت لطمه می‌خورد بلکه وسیله بسیار سهلی بود که خارجیها در ایران مقاصد خودشان را دانسته یا ندانسته به وسیله دربار از پیش ببرند (احساسات مردم علیه دربار) اگر دکتر مصدق و نمایندگان نهضت ملی اصرار داشتند که شاه محدود به قانون اساسی شود و دنباله همین مطالب بود که آن مواد هشتمانه را تنظیم کردند بخیر مملکت بخیر ملت ایران و بخیر آن کسی که قدر ندانسته می‌بود (مردم صحیح است) می‌خواستند او در مملکت سلطنت کند ولی حکومت نکند اجانب دیدند که اگر نهضت ملی ایران موج گیرد اگر دولت ملی سرکار بماند پیشرفت مقاصد آنها میسر نیست کوشیدند تا دربار را مقابل نهضت قرار دهند. (احساسات مردم علیه دربار) دوستان عزیز برادران گرامی یک نکته کوچک را که در همین قضایا یعنی در کشمکش که بین ملیون و دربار می‌شد و فقط در نفع مملکت بود به عرض شما می‌رسانم پس از آن وقایعی که به خاطر دارید و پس از اقدامات ناشایسته‌ای که از طرف اطرافیان دربار شد خود دربار تصمیم گرفت که برای اینکه مردم فجاج اعمال دربار را فراموش کنند مسافرتی به خارج برود مردم ایران دوستان عزیز هموطنان گرامی این عرض را که می‌کنم از مصنوعات بنده نیست از آن چیزهایی است که به راهی‌العین دیده‌ام نمایندگان نهضت ملی به دربار رفته بودند برای همین قضیه از طرف یکی از درباریان یعنی از طرف وزیر دربار آمدند (ابراز احساسات بر علیه وزیر دربار) گفتند به طور نجوا گفتند آقایان شما چطور صلاح می‌دانید که بواسطه اینکه اعلیحضرت کسل هستند (سخنگو - صدای مرده باد بلند است) بلکه کسل است یک مسافرتی به خارج بکنند امثال نمایندگان نهضت ملی چون در دوره مشروطیت ایران تربیت شده‌اند در کمال ادب به عرض ایشان رسانیدیم که ما تکلیف شاه مملکت را نمی‌خواهیم و نمی‌توانیم تعیین کنیم البته اگر میل دارند تصمیم خواهند گرفت ملاحظه می‌فرمائید که در نهایت (جمعیت می‌گوید برود برود) ملاحظه می‌فرمائید (جمعیت فریاد می‌کند ما شاه نمی‌خواهیم) برادران گرامی عرض من تمام نشده اگر این نوع ابراز احساسات فرمائید اجازه فرمائید عرایض من تمام شود البته اراده اراده ملت ایران است تا عامل فرمائید استدعا کردم استماع بفرمائید. (احساسات مردم ما شاه نمی‌خواهیم) اجازه فرمائید هموطنان

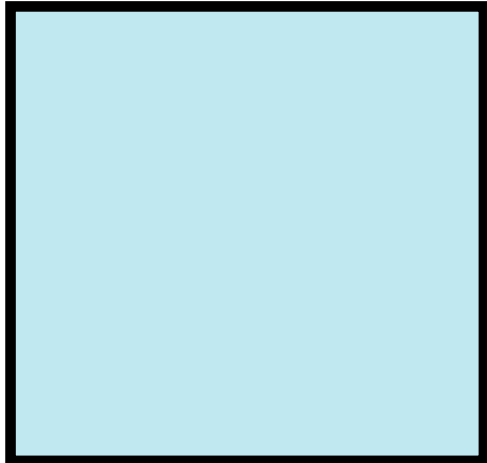
عزیز این یک گوشه از اتفاقات این چند ساله بود این نمونه از وضع مماشات نمایندگان نهضت ملی و شخص دکتر مصدق با دربار بود. (مردم مصدق پیروز است) شاهی که مکرر بدون مقدمه بجاهای بسیار ناشایست در خارج ایران سفر کرده بود این سفر مصلحتی را این سفری را که برای تطهیر خود می‌خواست بکند بهانه کردند و آن غوغای عظیم را که اطلاع دارید بپا کردند ملت ایران تا عمل کرد نمایندگان شما تا عمل کردند و آن چه برای آنها میسر بود برای اینکه متوجه وظایف خود شود به او حرف زدند بحث کردند خیرخواهی کردند نتیجه نداد و هر آن بوسیله درصدد اضمحلال نهضت ملی ایران برآمد اگر بخواهم تمام این مخالفتها کارشکنیها مقاومتها را به عرض شما برسانم فرصت برای سایر رفقا باقی نخواهد ماند در مقابل اراده ملت را که از طرف دربار در ظرف این دو سال شده است. (احساسات شدید مردم بر علیه دربار مصدق پیروز است) فعلاً برای تصریح خاطر شما برای اینکه به سبکسری و نفهمی عده‌ای پی ببرند مختصری از این کودتای دیشب را به عرض می‌رسانم (احساسات شدید مردم و ابراز احساسات به مناسبت ظاهر شدن آقای دکتر فاطمی در بالکن مردم زنده باد فاطمی) گویا میل ندارید که این مستخره کودتا را بشنوید از چندی پیش یعنی از چهار پنج روز پیش خارجیها و ایادی داخلی آنها درصدد برآمدند که دکتر مصدق را توقیف و سران نهضت ملی را توقیف و سپس اعدام کنند این بیچاره‌ها تصور می‌کنند با از میان برداشتن نمایندگان شما. شما دست از مبارزه بر خواهید داشت زهی تصور باطل زهی خیال محال جان صدها امثال من و رفقای من فدای شما بشود ولی شما پابرجا خواهید بود. (احساسات مردم برای شایگان) مردم ما شاه نمی‌خواهیم از هر قطره خون ما درخت با روری برای نهضت ملی ایران تربیت خواهد شد ملت ایران امروز به خود متکی است افرادی چند بر فرض موفق شوند دشمنان مملکت این افراد را از میان بردارند تأثیری در نهضت ملی ایران نخواهد کرد ولی از آنجا که دست خدا با ما است همیشه اقدامات آنها با ناکامی و در منتهای حماقت تمام می‌شود این عده استفاده کردند از گاردی که دولت ملی دکتر مصدق برای حفظ (احساسات مردم مصدق پیروز است) این عده می‌خواستند از این گارد سلطنتی که برای حفظ جان سلطان وقت از طرف دولت گماشته بود به همین وسیله دولت ملی را ساقط کنند نقشه این بود که ابتدا عده بخانه پیشوای محبوب ما بروند و او را توقیف کنند عده دیگر به ستاد بروند و رئیس ستاد را توقیف کنند عده دیگر به خانه‌های یکان یکان از افراد فراکسیون نهضت ملی بروند و آنها را هم در آنجا توقیف کنند خداوند نخواست خداوند چنان هوشیاری به دکتر مصدق داده است که از ۵ روز قبل از نقشه خائنانه آنها مطلع بود همه ما. (مصدق پیروز است) همه ما کم و بیش از این توطئه‌ها اطلاع داشتیم ولی پیشوای شما تمام مسائل را می‌دانست بحمدالله پیش از آنکه آنها موفق شوند در صرف ۲۶ دقیقه تمام آن افراد تحت نظر و توقیف دولت درآمدند. (مصدق پیروز است) هموطنان عزیز درست توجه کنید قرار بر این بود که اگر این ایادی خائن این توطئه خائنانه به نتیجه برسد رادیوی تهران را امروز بکلی ساکت نگهدارند چرا بدلیل اینکه اگر رادیو ساکت می‌ماند و اگر آنها مطلع می‌شدند که در تهران چه اتفاقاتی افتاده است آنها نظرشان این بود که در رادیو صحبتی نکنند چون می‌توانستند صحبتی کنند هرچه بگویند علیه نهضت ملی و دکتر مصدق عکس‌العمل او در ایران فوق‌العاده بد خواهد بود اولاً قرار بر این بود که صحبتی در رادیو نشود در ثانی این علامتی بود برای شاه مملکت که

قدم بردارند با ما نیستند ما زندگی خود را بدون آنها ادامه می‌دهیم ولی به حساب گذشته را هم خوب داریم و در بنای فردا رفتار دیروز را در نظر می‌گیریم دولت ملی ما باید فوراً رفته‌ها را رفته معرفی کند و مقام قانونی به جای آنها مستقر سازد یعنی شاه را مستعفی و شورای سلطنتی را تشکیل دهد. (احساسات علیه شاه)

هموطنان عزیز (مصدق پیروز است مردم) راه فتح و پیروزی اتحاد شما و علاقه به امور مملکتی است تا این راه را می‌پیمائیم پیروزی در دنبال پیروزی خواهیم داشت و از خداوند متعال خواهیم که همیشه ما را در این راه نگره دارد جاوید باد

ایران (احساسات مردم) اکنون آقایان توجه بفرائید آقایان توجه بفرائید توجه بفرائید جناب آقای دکتر فاطمی یار وفادار مصدق با شما صحبت می‌کند.

نطق آقای دکتر فاطمی

آقای دکتر فاطمی پشت میکروفن در برابر جمعیت قرار گرفتند و اینک ابراز احساسات جمعیت (مردم زنده باد فاطمی) مردم قهرمان تهران - مردم قهرمان تهران تعظیم به احساسات پاک شما مردم قهرمان تهران تعظیم به وفاداری ثابت شما. شما مردم قهرمان تهران موجب این اوضاع هستید شما مردم قهرمان تهران پیشقدم و پیش‌آهنگ نهضت ملی ایران بودید شما اولین مرتبه از همین میدان بهارستان فریاد برآوردید و هموطنان شهرستانی خود را متوجه مطالبه حقوق از دست رفته خود کردید هموطنان عزیز وضع مزاجی من طوری نیست که بتوانم زیاد صحبت کنم ولی در مقابل احساسات پاک احساسات صمیمانه سرشار شما چاره نداشتم جز اینکه برای عرض تشکر و تعظیم در مقابل احساسات شما پشت میکروفن قرار بگیرم.

(احساسات شدید مردم برای دکتر فاطمی)

هموطنان. هموطنان چو تیره شود مرد را روزگار - همه آن کند کس نیاید بکار

هموطنان دیشب وقتیکه اسیر گارد شاهنشاهی (احساسات ضدشاه و دربار)

وقتی که اسیر گارد شاهنشاهی به طرف من نشانه روی می‌کرد من چون به اراده شما به ثبات و عقیده شما ایمان کامل داشتم می‌دانستم که نهضت ملی نخواهد مرد. هموطنان فرزندان پدري که قرارداد ۱۹۳۳ را شصت سال تمدید کرد می‌خواست نهضت شما را بکوبد.

(احساسات مردم علیه شاه)

پدرش بیست سال عامل کمپانی نفت جنوب بود و چهل سال دیگر را برای پسرش گذاشته هموطنان امروز وظیفه شما حساس‌تر و مشکل‌تر از هر روز است امروز شما باید بدینا

ملت ایران چه می‌گوید مگر شما مردم این مملکت چه می‌گوئید مگر جز احقاق حق خود چیزی خواسته‌اید آیا فرار از زنجیر استعمار جرم است آیا اگر ملتی بگوید که من می‌خواهم سرنوشت خودم را در دست بگیرم گناهی مرتکب شده است؟ اگر قطع ید نوکران خارجی و کوتاه کردن دست دزدان و غارتگران داخلی خواسته طبیعی ملت‌ها است؟ پس چرا با ما با ملت ما که در چنین راه خواسته‌هائی قدم برمی‌داریم سرچنگ دارند چرا در راه انجام این آرزوهای ملت ایران این همه سنگ می‌اندازند آیا حقاً و انصافاً چنین مردمانی مستحق شکست نیستند مگر دکتر مصدق پیشوای مردم ایران چه کرده است؟ آیا برخلاف منویات مردم قدمی برداشته؟ آیا با خارجی ساخته است؟ یا به غارت اموال مردم پرداخته است؟ حقاً و انصافاً آنها که با حکومت دکتر مصدق سرچنگ دارند کمک به خارجی می‌کنند و در نتیجه مستحق اضمحلال هستند آری باید شکست بخورند و بی‌دری هم شکست بخورند ولی اگر توطئه‌های متوالی آنها ملت ایران را دچار دردسر و زحمت کرد اگر فتح نهائی ما را مشکل‌تر ساخت ولی در مقابل در کشاکش جنگ خیلی از دشمنان دغل مجبور بخودنمائی شدند آنها که ظاهراً دور از معرکه بودند و در حقیقت محرک اصلی تمام تحریکات ضد نهضت ملی ما بودند روزبروز بیشتر خود را معرفی کردند تا بالاخره مجبور شدند ماسک برداشته علناً داخل در میدان مبارزه با ملت ایران گردند و مثل تمام آنهايي که در مقابل ملت ایران ایستاده‌اند خرد شدند و چه خوب شد که خرد شدند همانطوری که جوانها با ورزش و با تمرینهای سخت ورزیده‌تر و قوی‌تر می‌کردند همانطور هم ملت ما در مبارزه نیروی بیشتری کسب کرده و هر قدر موانعی که در سر راهشان است قوی‌تر می‌باشد از رفع آن قویتر می‌شوند ولی هموطنان عزیز از صالح بزرگ خود از وجود رهبری مانند دکتر مصدق.

(مردم زنده باد) آری (مصدق پیروز است)

از احساسات ملی بی‌ماندی که اکنون سراسر مملکت را گرفته است باید حداکثر استفاده را بکنیم باید در کارهای خود قاطعیت داشته باشیم باید تذبذب را کنار بگذاریم باید انشاءالله این طور نخواهد بود شاید عوض شود ممکن است اشتباه کرده باشند اطرافیانشان تقصیر دارند خاتمه دهیم و هرکس را در عملش قضاوت کنیم ما در یک مرحله بزرگ تاریخ خود هستیم دو راهی که در مقابل ما است یکی به نیستی و دیگری به عظمت ما را می‌کشاند راه عظمت و بزرگی را انتخاب کنیم و بالاخره پشت پا به دوران بیچارگیها و بدبختیها بنزیم هموطنان عزیز دولتی که شما درسی تیر بر سرکار آوردید و تاکنون علی‌رغم تمام دسایس بر سر کار نگهداشته‌اید امروز بیشتر از همه وقت به کمک شما محتاج است به او کمک کنید برای اینکه دولت شما است.

(مردم زنده باد دکتر فاطمی)

به او کمک کنید چون دشمنان شما دشمن او هستند (زنده باد دکتر فاطمی) یقین است که شما همچنان از دولت خود پشتیبانی خواهید کرد ولی مسلم است که این پشتیبانی مفهوم معینی دارد معنی این پشتیبانی این است ملت ایران نوکران خارجی را در هر مقامی که باشند از خود می‌راند (مردم صحیح است) و تکیه بازوان توانای جوانان خود و مطمئن به رشد سیاسی افراد خود در مقابل دشمنان دیرینه ملت و مملکت بدون تزلزل ایستاده است بازی کودتایی کردند و شکست خوردند و به خارج پناه بردند (ابراز احساسات علیه شاه) که سرنوشت آنها چه خواهد بود اکنون مورد بحث ما نیست آن موضوع روز است رفتارها و طرز عمل ما میباشد نیروی ملت ایران علت اصلی پیروزیهای ما است و تا ملت ایران متحد و متفق زندگی می‌کنند رفتار این و آن تاءثیری نخواهد داشت ما راه خود را می‌پیمائیم و آنها که در جهت مخالف ما می‌خواهند

بداند. (احساسات ضد شاه) آیا توطئه به نتیجه رسیده است یا نه قرار براین بود آقایان مطلب بسیار مهم است مطلب بسیار بسیار اساسی است مطلبی است که شما ملت ایران باید در آن باب تصمیم بگیرید از قبیل حکایت و قصه و گذشته نیست امر امروز امر حال است و از شما نظر می‌خواهیم آقایان هم‌وطنان عزیز نظر این بود.

(مردم زده باد دکتر حسین فاطمی) قسمتی از نوار پاک شده است

دست داشتند که هیچ امر بالنسب مهمی تاءثیری در زندگی مردم داشته باشد.

(مردم زنده باد فاطمی)

نظر این بود که اگر رادیوی تهران ساکت بماند و علامت این باشد که کودتا انجام گرفته است شاه یکسره به تهران بیاید و ملیون را تارومار کند ولی طالع ملت ایران و خدای بزرگ نگذاشت که این توطئه ضد ملی انجام گیرد وقتی که همه آنها در رامسر یا کلاردشت مترصد بودند که رادیوی تهران ساکت باشد رادیو خبر داد که ملیون بر توطئه‌کنندگان غلبه کردند. (تظاهرات شدید مردم - مصدق پیروز است) سفر تهران تغییر جهت داد متاعی که باید به تهران بیاید به قول آن شاعر معروف متاع تهران به جای متاع هند بگوئیم متاع تهران به بغداد رفت.

(احساسات شدید مردم جمعیت در حالی که از فرط شادی می‌خندد و خوشحالی می‌کنند فریاد شادی می‌کنند - مصدق پیروز است)

هم‌میهنان عزیز هموطنان گرامی بحول و قوه الهی ملت ایران باز کامیاب شد و بکوری چشم بیگانه‌پرستان ملت ایران باز (احساسات مردم شدید مردم) توفیق کامل نصیب ملت ایران شد دست رد به سینه اجانب خورد بیگانگان دانستند که با احساسات یک ملت بازی نمی‌توان کرد اینک تصور می‌کنم. (تظاهرات شدید مردم) بنده چند کلمه دیگر بیشتر عرض ندارم و آن این است که ما نمایندگان نهضت ملی از دولت دکتر مصدق تقاضا می‌کنیم هموطنان عزیز ساکت باشید (ابراز احساسات مردم) آقایان عرض بنده را استماع فرمائید دو کلمه دیگر تمام مطلب در این دو کلمه است دوکلمه آقایان هموطنان عزیز در چنین موقعی گمان می‌کنم اراده شما این باشد و در هر حال تقاضای نمایندگان نهضت ملی این است که دولت هوشیار ملی فوراً شورای سلطنتی تشکیل دهد.

(مردم صحیح است)

برای اینکه تکلیف آتیه مملکت را معین کند شما را بخدا میسپارم و دامنه سخن را به رفیق عزیزم زیرک زاده یعنی آنکسی که می‌خواستند دیشب آنرا از میان بردارند می‌دهم.

نطق مهندس زیرک‌زاده

آقای مهندس زیرک‌زاده اینک پشت میکروفون قرار می‌گیرد. اینک جناب آقای مهندس زیرک‌زاده محبوس دیشب دیشب دربار کودتاجی برای شما صحبت میکند (تظاهرات شدید).

هموطنان عزیزمن از محبس پادشاه مملکت بیرون آمدم (تظاهرات شدید) من و دونفر دیگر از وزرای کابینه شما یعنی آقای دکتر فاطمی وزیر امور خارجه و آقای مهندس حق شناس وزیر راه دولت شما را در قصر پادشاهی شاهنشاه ایران حبس کردند آفرین آفرین بر طالع بلند شما هرچه دشمن بیشتر نیرنگ بکار می‌برد طالع بلند مردم ایران افتضاح دشمنانش را بیشتر می‌کند دست و پا می‌زنند و در لجن خود فرو می‌روند کودتای مفتضح دیشب در دنبال دسیسه‌های قبل به جایی نرسید و یک بار دیگر ملت ایران پیروز و فاتح بیرون آمد.

(کف زدن مردم) ولی هموطنان عزیزمن آیا حق و انصاف نیست که این کودتاجیان و توطئه‌کنان شکست بخورند مگر

نشان بدهید که روی پای خود بایستید و هر مانع هر که باشد از میان برمی‌دارید. (احساسات شدید) هموطنان به آنهایی که می‌گویند نهضت شما رنگ خارجی دارد بگوئید ملت ایران برای نفوذ خارجی به قدر پیشیزی ارزش قائل نیست.

(احساسات مردم) برای شما آن کسی که خارج از مرز شما است خارجی است برای شما استعمار سیاه و سفید و استعمار سیاه و سرخ علی‌السویه است (کف زدن مردم زنده باد فاطمی) (دکتر مصدق پیروز است)

هموطنان جنایات دربار پهلوی روی جنایات ملک فاروق را سفید کرد هموطنان اسلحه که به قیمت عرق جبین و خون شما تهیه شده بود و خواست فرزند عاقد قرارداد ۳۳ برعلیه نهضت شما بکار اندازد هموطنان خائن همیشه خائف است روزی که صدای رادیو تهران بلند شد آن دقیقه که گفت نقش کودتای اجنبی توای خائن نقش برآب شد راه اولین سفارتی را که انگلستان دارد در بین گرفت هموطنان امروزی است که فرد فرد شما سرباز مراقب و بیدار وطن باید باشید (احساسات شدید مردم) امروز - امروز

شما آمدید و یک بساط ننگین را که یک کلنل انگلیسی پیش از ۳۲ سال پیش برای ایران برای حفظ منابع انگلستان در نفت جنوب گذاشت واژگون و سرنگون کردید. (احساسات شدید) امروز شما باید دست به دست فرزند رشید وطن دکتر مصدق. (احساسات شدید مردم) و با دست دیگر دست به دست هم بدهید و برای ایران ایرانی آباد دور از تحریکات اجنبی طرح آینده را بریزید. (مردم صحیح است)

هموطنان شکر خدایی را که آخرین پایگاه سی ساله حکومت انگلستان یعنی دربار ننگین. (احساسات شدید برعلیه دربار) یعنی دربار ننگین پهلوی آن چنان منهدم شد که جز برادران شما یکی بعد از دیگری نمی‌توانست بدون اینکه خون از دماغ کسی بریزد که این کانون فساد و این کانون ننگ را منهدم کنند.

هموطنان هموطنان برادران این بقای عبرت آمیز را فراموش نکنید و از همین دقیقه که از اینجا در اینجا هستید و آن دقیقه که اینجا را ترک می‌کنید مواظب‌تر بیدارتر از همیشه باشید خدای ایران بزرگ است خدای ایران نخواست که نهضت شما واژگون شود می‌خواست فرزند پهلوی (احساسات برعلیه شاه و دربار) می‌خواست فرزند عاقد قرارداد انگلستان به جنگ خدا برود می‌خواست به جنگی برود به جنگ عهد ما که نمونه عالی‌ترین مظهر اراده خدایی است برود خدا او را آن چنان به زمین زد که هیچ‌کس دیروز نمی‌توان حتی در مخیله خود تصور نمی‌کرد خدای ایران بزرگ وطن نگهبان و نگهدار شما باشد.

(احساسات شدید مردم) سخنرانی آقای دکتر فاطمی وزیر امور خارجه پایان یافت توجه بفرمائید. آقایان توجه بفرمائید هموطن یکی از زندانیان دیشب مهندس حق شناس اکنون اینجاست اما در اثر ضرباتیکه بر او وارد آمده نمی‌تواند برای شما سخن بگوید ما به این فرزندان خلف جم افتخار می‌کنیم. درود به یاران باوفای مصدق (احساسات مردم برعلیه مهندس حق شناس) مهندس رضوی برای شما سخن می‌گوید.

نطق مهندس رضوی

هموطنان عزیز من بازهم وقایع و حوادث ما را برآن داشته که از شما مردم غیور و رشید تهران تقاضای حضور در این میدان تاریخی را بنمائیم همانطور که می‌دانید ما مردم برای خودمان موجودیت و شخصیتی خارج از اراده و خواست ملت ایران نخواسته‌ایم افتخار داریم که همواره سربلندی و سرفرازی شما مردم غیور ایران را هدف مقصود خود قرار داده‌ایم دیشب در پایتخت کشور ما یکی از نقشه‌های ارتجاعی

به معرض آزمایش گذاشته شد و سعی کردند قسمتی از افراد نظامی و افسران ارتش را وادار به عملیات قدرت نمائی و دیکتاتورتراشی بنمایند و بحمدالله به منظور خود نائل نشدند ولی حقیقتاً سهم افضلی از دنائت را که از نوکری بیگانگان و اطاعت از اوامر شرکت نفت به کار بردند هموطنان من امروز دیگر اراده یک نفر هر کس که باشد سرنوشت مملکت را نمی‌تواند تغییر دهد امروز اراده ملت ایران بر مملکت حکومت می‌کند و اراده ملت ایران بصورت نهضت ملی ظاهر شده و اساس سیاست مملکت را در دست دکتر محمد مصدق نخست وزیر سالخورده و با تدبیر ما قرار داده است و هیچ قوه غیر از اراده و خواست ملت ایران در سرنوشت مملکت ما تاثیر ندارد ما کسانی نیستیم که دور یک قدرت موجود حلقه زده از آن متفجع شویم ما قدرتی را که ملت ایران به نهضت ملی خود بخشیده است صرف پیشرفتهای سیاسی و استفاده مملکت خواهیم کرد و هیچ الزامی در مملکت ما قبل از اینکه استقلال حقیقی داشته باشیم میسر نبود و اکنون که این استقلال را به دست آورده‌ایم دیگر تحریکات بیگانگان و اعمال آنها نمی‌تواند چرخ مملکت را از گردش بازدارد چه جای آنکه جهت چرخیدن چرخ را عوض کند در این اواخر به قدری مطالب بی‌اساس مخالفین ما نوشتند و اظهار داشته‌اند که خود در تناقضات خود بازمانده‌اند گاهی می‌گویند دولت فعلی می‌خواهد به انگلیسیها غرامت بدهد و بنابراین خواسته‌های آنها را عمل می‌کند گاهی می‌گویند دولت فعلی آلت سیاست امریکا شده است و بالاخره آنها می‌گویند دولت فعلی می‌خواهد با شورویها بندوبست کند حقیقت که مثل آفتاب می‌درخشد آن است که همه این اتهامات بی‌اساس است و آنهایی که می‌گویند خود بر بی‌اساس بودن این مطالب واقفاند ولی چون دولت فعلی در واقع خواهان استقلال کامل مملکت است و فقط منافع ایران را پیروی می‌کند همین امر مخالفان را به این مسائل ومطالب واهی می‌کشاند اما تکلیف مملکت اکنون که پادشاه از کشور خارج شده است بوسیله دولت باید تعیین گردد برای شما مردم رشید در این موقع وظائف حساس تری هست و آن توجه کامل به مصالح کشور است فقط به عرض این مختصر قناعت می‌کنم و همین است عرض می‌کنم که منظور ما آن است که استقلال سیاسی و اقتصادی کامل ملت ایران تاهمین گردد (احساسات مردم) و وسائل زندگانی آبرومندانه برای تمام افراد این ملت فراهم شود شما می‌دانید که با این وضع فعلی که اختلافات طبقاتی عظیمی که در مملکت ما هست در واقع حق موجود ما در خطر است و ما برای آنکه قوم ایرانی و ملت ایران را به سر منزل منظور خود برسانیم باید از طبقات بالا فداکاری بخواهیم و اگر حاضر نشوند فداکاری را به آنها تحمیل نمائیم خلاصه آنکه امروز ما از دولت می‌خواهیم که اولاً انفصال پادشاهی که پشت به ملت ایران کرده و با این اقدام خود عملاً سعی کرده است از منافع خارجی‌ها حمایت کند به ملت ایران اعلام گردد.

(احساسات مردم) و بعد در بالای بردن وسائل معاش طبقات ضعیف ایران کوشش ابدی و حقیقی بکار ببرد و بالاخره با شهامت و قدرت حکومت کند و مخالفان نهضت ملی را از هر دسته و طبقه که باشد از راه قانون به جای خود بنشانند (مردم صحیح است) و نیز اکنون که مجلس دوره هفدهم هم با رای آزاد مردم منحل شده است برعهده دولت است که هر چه زودتر اقدامات لازم را در قوانین انتخابات به عمل آورد و وسائل انتخاب مجلس هیچجهد ما به بهترین طریقه ممکن فراهم سازد تا ملت ایران به آزادی تمام نمایندگان حقیقی خود را به صحن مجلس شورای ملی ایران روانه نمایند. (مردم صحیح است) در خاتمه عرایض خودم بنابر تقاضای تمام کسانی که در تشکیل این میتینگ با عظمت

شرکت داشته‌اند قطعنامه را که تهیه شده و امیدواریم شما نیز آن را تصویب و تقویت نمائید برای شما می‌خوانم.

ما شرکت کنندگان در میتینگ روز یکشنبه ۲۵ مرداد ۱۳۳۲ در میدان بهارستان به پیروی از افکار ملت ایران مواد ذیل را تصویب می‌نمائیم. اول چون توطئه کودتای خیانتکارانه نیمه شب ۳۲/۵/۲۵ به دستور بیگانگان برای سقوط حکومت ملی دکتر محمدمصدق (مردم مصدق پیروز است) و از بین بردن نهضت مقدس ملت ایران وجود آمده از دولت ملی خود می‌خواهیم تا هر چه زودتر مسیبین و محرکین و عاملین را به شدیدترین مجازات قانونی محکوم نماید دوم از دولت ملی دکتر مصدق مصراً خواهیم تا هر چه زودتر به تشکیل محکمه ملی و خیانتکاران به نهضت ملی ایران را مجازات نماید سوم چون شاه فراری است از دولت ملی می‌خواهیم (مردم مرده باد) که فوراً به تشکیل شورای سلطنتی اقدام و با نهایت سرعت و قدرت به تکالیف قانونی خود قیام نماید اکنون برای تاءتید قطعنامه هرکس با تصویب این قطعنامه موافقت دارد دستهایش را بالا کند.

(مردم سراسر میدان بهارستان به علامت تصویب تاءتید این قطعنامه دستهای خود را بلند کردند) اکنون به شما مردم شرافتمند تهران و برادران شهرستانی بشارت می‌دهم که آقایان دکتر بقایی (مردم مرده باد) و علی زهری و حائری زاده دستگیر شدند. (تظاهرات شدید علیه آنها).

هموطنان گرامی اکنون ساعت هفت و نیم بعدازظهر است که بیش از یک ساعت است که آفتاب در تهران غروب کرده است اکنون جمعیت براه افتاده و در حالی که پرچمهایی که علامت پیروزی در دست دارند مانند رودخانه‌هایی که از میدان بهارستان جاری شده است از خیابانهای اطراف آن براه افتاده‌اند به این ترتیب غرور امروز عمر امپراطوری منحوس انگلستان و دربار مبعوث او از کشور ما پایان پذیرفت.

شنوندگان ارجمند توجه فرمائید ما اکنون در منزل آقایان مهندس حق شناس وزیر راه و تیمسار ریاحی رئیس ستاد ارتش و مهندس زیرک‌زاده نماینده سابق و عضو فراکسیون نهضت ملی هستیم که پریشب از طرف کودتاچیان به آنجا هجوم برده شده است کودتاچیان بایک دسته مجهز به این منزل که در خیابان زعفرانیه کوچه رامین قرار دارد حمله بردند. اکنون بد نیست که قبل از اینکه چگونگی حمله آنها را بیان کنیم موقعیت خانه نسبتاً دورافتاده را در منتهی‌الیه شمال غربی زعفرانیه قرارداد شرح دهیم این خانه کوچک مشجر در طرف غربی تپه‌های اسداباد و از قسمت شرقی به خیابان زعفرانیه مشرف بوده و در ورود آن در جنوب شرقی واقع است اول که وارد می‌شویم جاده کوتاهی نمایان است که از انتهای آن یک بنای دو طبقه جلب نظر می‌کند اما در قسمت غربی این باغ اکنون شاخ و برگهای درختان جاده شنی دیگری به نظر می‌رسد که در حقیقت جاده اصلی همان است که منتهی به محل اقامت آقایان نامبرده می‌شود این عمارت از سه اطاق تشکیل شده که هر یک از آن اختصاص بیکی از آقایان دارد در دو طرف این اطاقها ایوان مطولی است که تختخواب آقایان وزیر راه و رئیس ستاد ارتش و مهندس زیرک‌زاده که به فاصله معین در آن گذاشته شده است پریشب در ساعت ۱۱ چراغهای عمارت خاموش شد همه مشغول استراحت شدند فقط دوسه نفر سربازی که محافظت خانه را به عهده داشتند فارغ و بی‌خبر از همه جا در استراحتگاه خود دراز کشیدند مستخدم منحصر به فرد نیز در مقابل آشپزخانه به خواب رفت همان موقع که صدای نازاحت از فاصله دوری به گوش می‌رسید و قورباغه‌ها سخت داد و فریاد راه‌انداخته بودند صدای حرکت چند کامیون از ابتدای کوچه رامین به گوش رسید و بعد سی سرباز و گروهبان مسلح در حالیکه

در خیابان قوام السلطنه به طرف شمال در حرکت درآمد امیدوار شدند که ممکن است آنجا به تصرف درنیامده باشد والا دلیلی نداشت که ما را به باشگاه افسران یا ستاد ارتش نبرند و مجدداً به سعدآباد بازگردانند. از توضیحاتی که در مورد واقعه کودتای پریشب برای استحضار شنوندگان رادیو تهران بیان فرمودید نهایت سپاسگذاری می‌نمایم. شنوندگان ارجمند این بود شرح واقعه کودتا پریشب که از زبان مهندس حق شناس وزیر راه شنیدید و اینک بد نیست که ما رشته سخن را به دست آقای مهندس زیرک‌زاده نماینده سابق مجلس و عضو فراکسیون نهضت ملی داده و از ایشان خواهش کنیم که جزئیات دیگری را که به نظرشان رسیده برای شنوندگان ما شرح دهند.

آقای مهندس زیرک‌زاده خواهش می‌کنم که آن مطالبی که از لحاظ شنوندگان رادیو تهران که تا حالا ممکن است که در هیچ روزنامه هم منتشر نشده جزئیاتی بفرمائید خیلی موجب سپاسگذاری رادیو تهران خواهد شد. در تاریخها مخصوصاً در تاریخ ممالک شرق زمین و مملکت ما خیلی صحبت از انتریکاهای و تحریکاتی که نیروهای وابسته به دربار مملکت می‌شده است شنیده‌ایم. دسته در اطراف دربار سلطنتی توطئه می‌کردند سلطانی را از کار برکنار می‌کردند سلطانی را سرکار می‌آوردند دستگاه دولتی را عوض می‌کردند مثل اینکه این طرز فکری که قاعدتاً می‌بایستی با تحولات مملکت ما سالها است فراموش شده باشد مثل اینکه در مغز کله یک عده از دنیا و از ایران بیخبر هنوز باقی مانده است من در محلی می‌خواهم که نسبت به در ورودی فاصله دارد وقتی که همانطور که ملاحظه می‌کنید آقایانی که تشریف دارند از در ورودی داخل منزل ما می‌شوند اول وحله برمی‌خورند به ایوانی که در آن غالباً آقای مهندس حق شناس وزیر راه آقای سرتیپ ریاحی رئیس ستاد آنجا تختشان هست فقط باید دور زد و در ایوان دیگری تخت من است اینجا باید یک نکته را بگویم که آنشب بالخصوص آقای سرتیپ ریاحی برای خودشان تقریباً یک جشن کوچکی درست کرده بودند معنی جشن این بود که دختر هفت ساله‌شان که در پانسیون بود و در ایام تعطیل نبود برای اولین بار که مدرسه‌شان تمام شده بود آنجا آمده بود و قرار بود که این اولین شبی بود که در خانه پدرش می‌بایستی بسر ببرد ولی حرکت ایشان به طرف تهران باعث شد که این جشن کوچک که اگر اسمش را بتوانم جشن بگذاریم این جشن کوچک به جایی نرسد و دختر ایشان در ساعت ۹/۳۰ به خواب رفت موضوع آمدن تحت عملیات را آقای مهندس حق شناس بیان کردند بنده نکات کوچکی که فعلاً هست عرض می‌کنم البته با سر و صدایی که بلند شد و قول و افکاری که قبلاً بود بر ما مسلم شد که در مقابل کودتایی که در حال صحبت است قرار گرفته‌ایم بنده همانطور که عرض کردم محل خوابم عقب‌تر بود به طرف آقای مهندس حق شناس آمدم دیدم که ایشان را دارند می‌برند ولی هنوز کسی مرا ندیده بود.

بایستی مطلب را اضافه بکنم که در اینجا یک تانک مشغول حرکت و مانور بود و سه تا کامیون که پر از سرباز و مسلح به مسلسل‌های دستی خود افسران نیز هفت تیر در دست داشتند. خیلی متشکرم جناب آقای مهندس ممکن است که بفرمائید در سعدآباد شرح واقعه چطور بود؟ و آنطوریکه در جراید نوشتند جنابعالی و آقایان وزیر امور خارجه و مهندس زیرک‌زاده را به تهران آوردند و دو مرتبه مراجعت دادند ممکن است بیان بفرمائید؟ در کامیون بین افراد مسلح قرار گرفتیم که از جلو و عقب سرلوله مسلسل را در بدن خود احساس می‌نمودیم و از خیابان زعفرانیه عبور کرده و به سعدآباد رسیدیم در آنجا گفته شد پیاده شوید پیاده شدیم و وارد باغ سعدآباد دست راست که گویا مربوط به گارد شاهنشاهی است وارد شدیم به محض ورود که آقای دکتر فاطمی وزیر امور خارجه که لباس پوشیده و کفش راحتی به پا داشتند دیدیم که روی نیمکتی نشسته‌اند افسر گفت دیگر آقایان هم به شما ملحق خواهند شد ما هم برای استراحت روی صندلی نشستیم و دونفر سرباز با مسلسل بالای سرمان بود خواستیم با هم صحبت کنیم بما گفته شد حق صحبت نداریم و سربازان دیگر خارج اطاق در توی ایوان مشغول پاس بودند و مدتی که آنجا بودیم تماماً صدای تانک و رفت و آمد کامیون شنیده می‌شد افسری که با ما بود خودش را معرفی کرد چند دقیقه او را خواستند و به او گفتند که با ایشان کاری ندارند و می‌توانند به منزل بروند و دیگر ما ایشان را ندیدیم قریب سه ربع ساعت آنجا بودیم که در حدود ده دقیقه به ساعت یک به ما گفته شد که مجدداً سوار کامیون شویم سه نفر آقایان دکتر فاطمی، زیرک زاده و خود من سوار کامیون که پر از سرباز بود و یک کامیون جلو و یک کامیون عقب حرکت آمدیم از خیابان سعدآباد عبور کردم وارد سرپل تجریش شدیم و از خیابان پهلوی به طرف تهران در حرکت بودیم واقعه غیرمترقبه پیش نیامد تا هنگامی که تانگه‌های که در وسط راه بود به ما فرمان ایست می‌داد افسران پیاده می‌شدند و علامت می‌دادند و راه‌مان ادامه پیدا می‌کرد رسیدیم به نزدیکیهای خیابان سرپیچ یوسف آباد بیمارستان یوسف‌آباد اتومبیلی از طرف شهر به سمیران در حرکت بود و صدای تیری شنیده شد افسر به سربازان گفت من به شما گفته بودم که به هیچ‌وجه نبایستی تیری شلیک بشود و چراغ کامیون ما که در وسط قرار گرفته بود که آن اطاق و آن چراغهای که خارج اطاق بود همیشه خاموش بود و ما را هم به علت اینکه ممکن است سرما به ما آسیبی وارد بیاورد گفتند که در کف کامیون روی حلقه لاستیک نشستیم ظاهراً برای اینکه از خارج کسی نتواند ما را ببیند در بین راه پرسیدیم که به کجا ما را خواهند برد افسری که آنجا بود با کمال ادب و خوشرویی گفت آن چه می‌دانیم شما امشب در باشگاه افسران خواهید گذراند از خیابان پهلوی به خیابان شاه خیابان یوسف آباد و خیابان سوم اسفند حرکت کردیم و در تمام شهر واقعه غیرعادی دیده نشد افرادی در پیاده‌روها خوابیده بودند و وضع انتظامی هم صورت عادی داشت نزدیک ستاد ارتش کامیونها متوقف شدند افسران پیاده شدند تا اینکه اطلاعی پیدا بکنند در وسط راه از افسری که در کامیون ما بود پرسیدیم واقعه از چه قرار است گفت نمی‌توانم بگویم خود من هم اطلاع زیادی ندارم باز گفت البته خود شما می‌دانید که سیاست بالا و پایین دارد و بعد رو به طرف آقای دکتر فاطمی کرد و گفت خود شما که بیشتر به سیاست و سیاست بین‌المللی آگاهی دارید که چه جریانهایی ممکن است اتفاق بیفتد.

وقتی که اینجانب عده افراد و افسر در ستاد دیدم حرکت کردم برای اولین دفعه که ممکن است عمارت ستاد هم از طرف کودتاچیان اشغال شده باشد بعد از اینکه آقایان رفتند و قریب هفت هشت دقیقه صحبت کردند و بازگشتند و کامیونها

مسلسلهای خودکار آماده شلیک در دست داشتند بدون سروصدا از کامیونها پیاده شدند دسته دیگر نیز از طرف تپه‌های اسدآباد حرکت کرده و جماعتی نیز از قسمت شرقی آماده حمله و هجوم شدند بالاخره هر سه دسته با علامت نور چراغ قوه افسران راهنما به خانه آرام و بی‌سروصدا حمله بردند درست در ساعت ۱۱/۴۰ این حمله با شلیک یک تیر آغاز شد اما باید توجه بفرمائید که این شلیک تیر ادامه نیافت زیرا سه نفر محافظین خانه پس از یک مقاومت کوتاهی دستگیر و زندانی شدند و مهاجمین در حالیکه چراغ‌های دستی پرنور در دست داشتند به طرف عمارت هجوم بردند در حالی که افسر مافوق آنها آهسته می‌گفت شلیک نکندید سروصدا راه نیندازید رئیس ستاد و همه را غافلگیر نمائید اینک رشته سخن را بدست آقایان مهندس حق شناس وزیر راه و مهندس زیرک‌زاده سپرده تا چگونگی جریان واقعه را از زبان خود آقایان بشنوید.

آقای حق شناس ممکن است از جنابعالی استدعا کنم که شرح واقعه پریشب را برای استحضار شنوندگان رادیو تهران بیان بفرمائید. روز شنبه چندین نفر به اینجانب مراجعه و از کودتایی که قرار است بشود اطلاع دادند و حتی علاوه کردند که این کودتا می‌بایست شب قبل صورت بگیرد و به جهاتی به شب بد موکل شده است سر میز شام با تیمسار سرتیپ ریاحی و آقای زیرک‌زاده از این مقوله صحبت شد و روی اسرار و تآکید ما تیمسار ریاحی به ستاد رفت که شب را در آنجا بگذرانند ساعت ۱۱ و ده دقیقه بود که بنده برای خواب رفتم و فکر می‌کردم که امشب می‌بایستی واقعه در جریان باشد نیمه به نصف شب مانده در عالم خواب و بیداری صدای شلیکی شنیدم متعاقب آن نور شدیدی فضای عمارت و باغ که تاریک بود روشن کرد و عده سرباز شتابان به درون باغ شتافتند فوراً از تختخواب برخاستم و مشغول شدم روبوشامبر را بر تن خود بکنم که یکی از سربازان متوجه من شد و به طرف من آمد پرسید شما تیمسار ریاحی هستید گفتم خیر گفت تیمسار ریاحی کجاست اظهار بی‌اطلاعی کردم می‌خواستم بند روبوشامبر خود را محکم کنم به تصور آنکه اسلحه دارم پرسید اسلحه دارید گفتم خیر آمدو لباس مرا جست‌وجو کرد و چون مطمئن شد اسلحه ندارم با مسلسل بدست گفت حرکت کنید پهلوی تختخواب من تختخواب دختر تیمسار است ایشان که هشت نه سال بیشتر ندارند بواسطه سروصدا از خواب برخاست بسیار مضطرب من او را دلداری دادم و گفتم بخوابید مسئله نیست بعد آمد در باغ خارج شدیم به دیوار مقابل که متعلق به افسری است آنجا به من گفتند که به هیچ‌وجه دست خود را نبایستی حرکت بدهید و چند نفر سرباز با مسلسل جلو من ایستادند از در مقابل شخصی که زیرپیراهن و زیرشلوار کوتاه داشت در اثر داد و فریاد و صدای شلیک بیرون آمده بود فوراً او را هم توقیف کردند و هرچه اصرار کرد که ایشان افسرند و اجازه داده بشود که برود لباس خود را اقلأً تکمیل کند و خانواده خود را از اضطراب خارج سازد به او اجازه ندادند مدتی در این حال بودیم تا اینکه افسر به سربازان امر کرد ما را به طرف کامیون ببرند در بین راه نزدیک کامیون که شدیم به واسطه کسالت چون نمی‌توانستم سریع حرکت کنم سرباز دستور داد تندتر بروم و چون نتوانستم با ته تفنگ ضربه به پهلوی من زد که مدتی نفس در سینه من حبس شد و به زحمت می‌توانستم نفس بکشم به راه‌روی خود ادامه دادم تا رسیدم به خیابان زعفرانیه در کنار دیوار گذشتند و با مسلسل در جلو ما ایستادند آن شخص افسر هم آمد پهلوی ما ایستاد بعد از مدتی آقای زیرک زاده هم پیژامه و روبوشامبر به ما ملحق شد همچنین از سربازان محافظ بدون اسلحه را آوردند و سرباز مستحفظ گفت جناب سروان ایشان تیر شلیک کردند.

وضعیت بدین قرار بود که بما گفتند سوار کامیون بشویم